

Vår referens/dnr:
SN DNR 46/2020

i.remissvar@regeringskansliet.se
i.e.remissvar@regeringskansliet.se

Er referens/dnr:

I2020/00602/E

2020-06-05

Remissvar avseende Energimarknadsinspektionens rapport med förslag för genomförande av EU-lagstiftning på elmarknadsområdet samt för genomförande av vissa delar av det omarbetade förnybartdirektivet

Svenskt Näringsliv vill lämna följande synpunkter på ovanstående remiss.

Först och främst kan konstateras att det är ett mycket omfattande lagstiftningspaket från EU, Ren energi för alla i Europa, på elmarknadsområdet, bestående av fem rättsakter. Energimarknadsinspektionens 700-sidiga utredning visar att merparten av de lagförslag som kommer genom dessa rättsakter, redan på ett eller annat sätt är omhändertagna i svensk lagstiftning. Men det finns vissa tillägg som behöver göras, vilka enligt Svenskt Näringsliv är angelägna att implementera på ett ändamålsenligt sätt.

Generellt har syftet med lagstiftningspaketet varit att underlätta omställning till förnybar energi, stärka konsumenternas ställning samt en fortsatt integrering av elmarknaderna inom unionen. Paketet syftar även till att ytterligare harmonisera elmarknaderna och innehåller bland annat regler om förstärkt konsumentskydd och efterfrågefleksibilitet, regler om nya marknadsaktörer såsom aggregatorer och medborgarenergigemenskaper, reglering av energilager, resurstillräcklighet och kapacitetsmekanismer, samt upprättandet av regionala samordningscentrum (RCC). Vidare utökas Byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheters (Acer) ansvar och uppgifter. Slutligen innehåller paketet bestämmelser om riskberedskap.

Svenskt Näringsliv är generellt positiv till lagstiftningen, som bidrar till klargörande regler och uppdelning, vilket kommer att stärka elmarknadens funktion.
Svenskt Näringsliv väljer här att kommentera några utvalda förslag enligt följande.

Flera förslag berör nätbolagen där krav ställs på ökat samarbete och samordning, vilket krävs för att klara den transformation vi ser på elmarknaden

Med hänvisning till artiklar i Elmarknadsdirektiv (EU) 2019/944 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU vill vi lyfta nedan aspekter.

1. Det blir en tvingande uppgift för systemansvariga för distributionssystem, dvs alla nätkoncessionsinnehavare på region- och lokalnäten, att samarbeta med systemansvarig för överföringssystem, så att de marknadsaktörer som är anslutna till deras nät faktiskt deltar på slutkunds-, grossist- och balansmarknaderna. Artikel 31.9 är ny och en bestämmelse bör därför införas i ellagen

Att systemansvariga blir tvingade att samarbeta med överliggande nät är nödvändigt genom att utbyta all nödvändig information och data som rör prestanda för produktionstillgångar och efterfrågefleksibilitet, den dagliga driften av sina nät och den långsiktiga planeringen av nätinvesteringar, i syfte att säkerställa en kostnadseffektiv, säker och tillförlitlig utveckling och drift av sina nät. Detta samarbete bör bidra till en samverkan som tidigt upptäcker nödvändiga investeringar och även möjliggöra större flexibilitet totalt sett för hela elsystemet på olika nivåer. Enligt Eis tolkning är det upp till de systemansvariga att själva avgöra hur själva samarbetet ska utformas och leda till upprättande av avtal. Men i analysen skriv att "när parterna funnit formerna för samarbete borde en första uppgift bli att identifiera de hinder som eventuellt finns för marknadsaktörerna att delta på slutkunds-, grossist- och balansmarknaderna. Nästa steg blir att undanröja eventuella hinder för deltagandet på de aktuella marknaderna."

Svenskt Näringsliv bedömer att det är det borde utarbetas någon form av vägledning av Ei hur/vad detta samarbete ska innehålla och utformas. Svenska Kraftnät kommer att "tvingas" samarbeta med samtliga nätbolag och det borde underlätta om detta struktureras och blir ändamålsenligt.

2. Genom lagförslaget, artikel 32, skapas möjligheten att ge systemansvariga för distributionssystem ökade incitament att välja flexibilitetstjänster till sina system som ett alternativ till konventionell nätutbyggnad. Ei föreslår därför att det tas in en regel i ellagen som innebär att användningen av flexibilitetstjänster för att förbättra effektiviteten i nätverksamheten ska kunna påverka intäktsramen, både upp och ned, för nätföretaget.

Att nyttja flexibilitetstjänster är ett sätt att effektivt använda elnäten och utvecklingen på detta område går snabbt genom den digitalisering som äger rum. Detta bör sammantaget vara till gagn för kundkollektivet, vilket ska understödjas. Det lyfts även fram i lagstiftningspaketet att ta fram lämpliga marknadsprodukter och

specifikationer för sådana tjänster som ska upphandlas på ett icke-diskriminerande sätt, vilket enligt utredningen med fördel ska samordnas mellan systemansvariga.

Svenskt Näringsliv vill poängtera att det är viktigt att marknadens alla aktörer involveras i framtagningen av marknadsmodeller, så de understödjer kostnadseffektiva flexibilitetsprodukter. Det är självklart positivt att fler aktörer väljer att etablera sig på marknaden för flexibilitetstjänster, då det leder till fler innovationer och en ökad konkurrens på området. Då är det viktigt att utarbetande respektive godkännande av tjänster och modeller görs med lyhördhet från marknaden.

3. En bestämmelse införs i ellagen som anger att systemansvariga för distributionssystem ska vara skyldiga att ta fram nätutvecklingsplaner, artikel 40, vartannat år, vilka ska tillställas Energimarknadsinspektionen. Den systemansvarige för distributionssystemet ska samråda med alla berörda systemanvändare och med berörda systemansvariga för överföringssystemen om nätutvecklingsplanen. Den systemansvarige för distributionssystemet ska offentliggöra resultaten av samrådsprocessen tillsammans med nätutvecklingsplanen, och överlämna resultaten till tillsynsmyndigheten.

För samhället i form av kunder, kommuner, aktörer som ansvarar för annan infrastruktur (vägar, fjärrvärme, tele, fibernät, vatten, avlopp osv.), elproducenter och aktörer som aggregerar el (aggregatorer som köper och säljer flexibilitet) är det av stor betydelse hur de systemansvariga planerar och genomför utbyggnader och reinvesteringar i elnätet. Om nätföretagets planer blir föremål för samråd och blir kända för en större krets kan också samordningsfördelar uppnås.

Svenskt Näringsliv anser att nätutvecklingsplanerna är ett viktigt underlag för att öka samordningen mellan samhällets aktörer och borde vara ett medel till att korta tider för nätutbyggnad. Kan det ske en samordning och skapa förståelse brett ut i samhället kring nödvändig infrastrukturutbyggnad, borde en mer effektiv tillståndshantering komma till stånd. Dessa nätutvecklingsplaner borde därför utöver samråd med berörda systemanvändare även mer aktivt användas t ex i den kommunala planeringen och där Ei lyfter fram till exempel kan traditionell samförläggning av ledningar inom en kommun ske.

4. Systemansvariga för överföringssystem, dvs Svenska Kraftnät, ska minst vartannat år, efter att ha samrått med alla berörda intressenter, till tillsynsmyndigheten överlämna en tioårig nätutvecklingsplan som grundar sig på befintlig och förutsedd tillgång och efterfrågan, artikel 59. Denna nätutvecklingsplan ska innehålla effektiva åtgärder för att garantera systemets ändamålsenlighet och försörjningstryggheten. När den tioåriga nätutvecklingsplanen utarbetas ska den systemansvarige för överföringssystemet ta full hänsyn till den potential som användningen av efterfrågefleksibilitet, energilagringsanläggningar och andra resurser erbjuder som alternativ till en utbyggnad av systemet, liksom den förväntade förbrukningen och handeln med andra länder samt investeringsplanerna för unionstäckande och regionala nät.

För att uppfylla kravet är det regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, som får meddela närmare föreskrifter om hur nätutvecklingsplanen ska tas fram, vad den ska innehålla och på vilket sätt inlämnande till Ei ska ske.

Redan idag utarbetar SvK tioåriga nätutvecklingsplaner. Svenskt näringsliv vill trycka på vikten av att dessa planer utarbetas och att samråd samt avstämning genom t ex ett remissförfarande sker med andra intressenter, inkluderat näringslivet, i samhället för att skapa en bred förankring men även insikt om nödvändiga investeringar i infrastrukturen.

5. Förslaget innebär att nätföretag inte ska ha laddningspunkter, artikel 33, för annat än eget bruk samt att en systemansvarig för distributionssystem och en systemansvarig för överföringssystem inte ska äga, utveckla, förvalta eller driva energilagransanläggningar, artikel 36.

Förslaget innebär att det blir en tydlighet att verksamheter som ligger utanför nätbolagens kärnverksamhet, vilka är att driva eldistribution i ett monopol, bör lämnas till marknadens aktörer. Det ges även en möjlighet till undantag om det inte skulle finnas marknadsaktörer som kunna erbjuda möjligheten till energilagransanläggningar, vilket är rimligt.

Svenskt Näringsliv anser principiellt att det är positivt med denna tydlighet om ägarskap och att marknaden får agera på ett konkurrensmässigt sätt.

6. Beträffande icke koncessionspliktiga nät, IKN, kan den nya skrivningen i artikel 38 i direktivet få långtgående konsekvenser för nuvarande system i Sverige. Detta innebär att innehavaren av ett slutet distributionsnät som utgångspunkt har samma skyldigheter som vilken annan systemansvarige för distributionssystem, åtminstone vad gäller de skyldigheter som följer av EU-rätten. Kunder i sådana nät får också del av grundläggande rättigheter på elmarknaden, såsom tredjepartstillträde och rätten att byta elleverantör.

Ei föreslår därför en översyn av lagstiftningen kopplad till icke koncessionspliktiga nät, som bör utredas särskilt.

Det framkommer dock i analysen att det kan beviljas undantag från dessa krav om det slutna distributionssystemet inte har hushållskunder som användare. I Sverige finns flertal icke koncessionspliktiga nät för industriellt bruk, där det är viktigt att inte öka kostnaderna.

Svenskt Näringsliv vill därför framhäva vikten av att i en utredning bibehålla möjligheten till undantag för icke koncessionspliktiga nät.

7. Det införs även en skyldighet för systemansvariga för överförings- och distributionssystem att lämna uppgifter till Ei om utvecklingen av ett smart elnät., artikel 59.

Enligt utredningen ska Ei ta fram indikatorer om hur smarta närt ska definieras. Svenskt Näringsliv anser att i detta föreskriftsarbete med att ta fram indikatorer är det viktigt att samarbete sker med marknaden. Ta till vara på dess kompetens inom detta område, där det idag sker en snabb utveckling med den digitalisering som sker. Man kan i och för sig fråga sig vad dessa uppgifter kommer att användas till mer än som en benchmark med andra länder och det är då givetvis viktigt att indikatorerna är internationellt vedertagna.

8. I elmarknadsdirektivet är det en generell förändring i synsätt på kund som vidgas från konsumenträttigheter till kundrättigheter, vilket innebär att samtliga företag kommer att få en stärkt ställning som elkunder. Direktivet och förordningarna vidgar konsumentperspektivet till att benämnda kundrättigheter som även inbegriper mindre företag som därmed får mindre företag som är elanvändare en starkare ställning på marknaden, t ex kan elavtal sägas upp lättare.

Svenskt Näringsliv välkomnar detta och önskar att information kan utarbetas om dessa förändringar. Svenskt Näringsliv ser gärna till att sprida denna information bland företagen.

Direktiv (EU) 2018/2001 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor

9. Medlemsstaterna ska enligt artikel 21 i förnybartdirektivet punkten 6 inrätta ett ramverk som främjar och underlättar utvecklingen av egenanvändning av förnybar energi. Ramverket ska vara baserat på en bedömning av befintliga omotiverade hinder och potentialen för egenanvändning av förnybar energi. Det ramverk som ska inrättas kräver en omfattande analys och bedömning av marknaden för förnybar energi. Ei föreslår att denna analys och bedömning görs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Svenskt Näringsliv bedömer att egenanvändning av förnybar energi givetvis kan vara positivt, men vill understryka att det är viktigt att i framtagande av denna typ av ramverk och analys se till helheten av energisystemet. Svenskt Näringsliv vill delta vid utarbetande av detta ramverk.

10. Genom energigemenskaperna får kunderna en möjlighet att agera tillsammans i grupp på marknaden och med syfte att bidra till en ökning av produktion eller användning av förnybar energi eller annat syfte som gagnar samhället i stort, art 22. Flera kunder inom samma byggnad kan utnyttja sin egenproduktion av förnybar energi utan att betala nätavgifter eller skatt.

Energigemenskap är ett nytt begrepp inom lagstiftningspaketet. Det nya förslaget medför inga påtagliga fördelar jämfört befintligt regelverk, enligt Eis analys. De föreslagna energigemenskaperna förväntas inte utnyttjas av marknaden i någon större omfattning, enligt Ei. Den analysen kan givetvis ifrågasättas men genom att använda denna organisationsform kan just kunder med gemensam byggnad, och

eventuellt inom större områden (det verkar oklart vilka begränsningar som finns i Eis utredning), ges både skattefrihet och inga nätavgifter för den förnybara energi de producerar och använder, vilket bör vara väldigt attraktivt.

För Svenskt Näringsliv är det viktigt att tidigt tydliggöra vilket regelverk som gäller för denna organisationsform.

Ur förordning (EU) 2019/941 om riskberedskap inom elsektorn

11. Enligt förordningen kommer en myndighet att vara ansvarig för riskberedskap och regeringen har, genom ändring i förordningen (2014:520) utsett Statens energimyndighet till att vara behörig myndighet enligt riskberedskapsförordningen, sedan januari 2020.

I begreppet riskberedskap nämns i utredningen nödvändigheten att ta fram en sannolikhetsbaserad strategi med flera olika scenarier, som ska ta hänsyn till det nationella, regionala och unionsomfattande sammanhanget, inbegripet graden av sammanlänkning mellan medlemsstaterna och i möjligaste mån tredjeländer inom unionens synkronområden. Metoden ska ta hänsyn till särdragen inom varje medlemsstats energisektor, bland annat specifika väderförhållanden och yttre omständigheter. Tidsaspekten är på kort och säsongstillräcklighet, dvs vinterperiod. Dessa analyser är givetvis viktiga och det är intressant att följa hur robust vårt elsystem bedöms vara. Det lyfts även upp möjligheten att omfatta regionala och, i förekommande fall, bilaterala åtgärder för att säkerställa att elkriser med gränsöverskridande konsekvenser förebyggs och hanteras på lämpligt sätt.

Svenskt Näringsliv ser det som väldigt viktigt att följa detta arbete hos Energimyndigheten och hur samarbetet utvecklas regionalt och inom EU.

Ur förordning (EU) 2019/943 om den inre marknaden för el och drift av överföringssystem

12. Införandet av regionala samordningscentrum syftar till att underlätta och förbättra systemdriften i Europa genom att systemansvariga för överföringssystem nu tvingas samarbeta inom ett stort antal områden. De regionala samordningscentrumen har fått utökat operativt ansvar genom bestämmelserna i elmarknadsförordningen. Dessa kommer därför att vara en mer betydelsefull aktör på elmarknaden.

De regionala samordningscentrumen ska utarbeta ett förfarande för att, vid utövandet av sina dagliga operativa uppdrag och uppgifter, organisera lämpliga och regelbundna samråd med de systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen, med andra regionala samordningscentrum och med intressenter. De ska även t ex fram regional dimensionering av reservkapacitet, vilket givetvis är intressant för elmarknaden.

Den unionsomfattande nätutvecklingsplan som avses i artikel 30.1 b ska omfatta modellbeskrivningar av det integrerade nätet, ett utvecklingsscenario samt en bedömning av systemets uthållighet.

Merparten av dessa uppgifter har tidigare varit nationella och ansvaret har legat hos respektive nationell systemansvarig för överföringssystem. Det är nu viktigt att ett positivt samarbete utvecklas och att kompetensen tas till vara med en ökad samordning som Svenskt Näringsliv ser som viktigt för en effektiv drift och utveckling av elsystemet i Norden och dess omgivningar.

Energimarknadsinspektionen får en viktig roll i utvecklingen av dessa regionala samordningscentrum, där det i instruktionen bl a står att de ska:

- föreslå uppgifter och beslutsbefogenheter för det regionala samordningscentret,
- granska så det regionala samordningscentret uppfyller sina skyldigheter,
- övervaka hur systemsamordningen fungera och rapportera till Acer

Svenskt Näringsliv vill därför framföra vikten av en dialog med intressenter om hur dessa instruktioner utformas.

FÖRENINGEN SVENSKT NÄRINGSLIV

Johan Britz
Näringspolitisk direktör

Lina Håkansdotter
Avdelningschef hållbarhet och infrastruktur